Centr. Uprava »Ljudske pravice«
Kopitarjeva 6 LJUBLJANA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 10 lir - 5 jugolir - 2.50 din | TRST petek 24. septembra 1948 | Spedizione in abbon. postale Poštnina plačana v gotovini | Štev. 1007

Dovolj je fašistične samovolje!

Že dva dni vpisovanja na ulici slovenskih šoloobveznih otrok

Poziv Osvobodilne fronte slovenskim staršem, da kljub vsem zaprekam in izzivanjem izvršijo dolžnost do svojega naroda in vpisujejo svoje otroke v slovenske šole - Delegacija staršev pri gen. Gaitherju

Tajništvo OF za STO je na seji dne 22. septembra 1948 preučilo položaj slovenskega šolstva, ki je nastal ob besni gonji reakcionarnega časopisja.

Ugotovili smo, da je namen te kampanje uničiti razvoj in obstoj slovenskega šolstva. Dogodki, ki so se odigrali na slovenski osnovni šoli v ulici sv. Frančiška, nam jasno dokazujejo resničnost naših ugotovitev.

Pozivamo vse Slovence, posebno še starše slovenskih otrok, naj ne zapadejo vplivu šovinističnih hujskačev, ki nam hočejo odvzeti naso naravno pravico do slovenskih šol in slovenskega jezika. To pravico je naš narod potrdil v osvobodilni borbi in mu je zajamčena tudi v mirovni pogodbi. Svojim pravicam se naš narod ne bo nikoli odrekel, temveč bo vedno zahteval, da se dosledno spoštujejo in izvajajo. Zato zahtevamo od angloameriške vojne uprave, da zaščiti po načelu enakopravnosti naše šolstvo.

Slovenski starši, izpolnite dolžnost do svojega naroda in vpisujte svoje otroke v slovenske šole.

Smrt fašizmu- Svobodo narodu-

Tajništvo Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje

V Trstu smo zopet priča dogajanju neverjetnih stvari. Slovenska osnovna šola v ul. sv. Frančiška, o kateri smo včeraj poročali, da so jo fašisti zaprli, je še vedno zaprta in slovenski starši ter učitelji so prisiljeni vpisovati svoje otroke na ulici pred zaprtimi vrati šole. Vpisovanje na ulici je torej trajalo tudi včeraj ves dan. Fašisti imajo v Trstu danes pod zaščito angloameriške demokracije tako moč, da so z lahkoto dosegli, da morajo slovenski starši že cela dva dni vpisovati svoje šoloobvezne otroke sredi ulice... To se menda danes ne dogaja nikjer več razen morda... črncem v ameriškem paradižu!

Medtem smo izvedeli, da je šolo zaprla neka KOSUTA, ravnateljica italijanske industrijske dekliške šole «Stuparich». Ta šola je delila v preteklem šolskem letu drugo in tretje nadstropje šolske stavbe z osnovno italijansko šolo. Med počitnicami je odšel šolski sluga v pokoj in je stavba ostala prazna. Vrata pa je zaprla in ključe vzela omenjena ravnateljica. Ko so pred dvema dnevoma naši učitelji zaradi vpisovanja otrok zahtevali ključe, je dejala, da naj se vpisovanje slovenskih otrok vrši na kakšni drugi šoli, češ da je slovenska osnovna šola v ul. sv. Frančiška samo podružnica slovenske šole pri Sv. Jakobu, ona pa da ima za svojo šolo v tej stavbi premalo prostora. Učitelji so se obrnili na didaktičnega ravnatelja Stublja, oziroma njegovega namestnika, kakor tudi na šolskega superintendanta Rubinija, ki pa so ga čakali do 14 popoldne dne 22. t. m., ne da bi z njim mogli govoriti, ker je bil baje na neki konferenci.

V ponedeljek je bila stavka državnih uradnikov, tako da je Rubini lahko stopil v stik z omenjeno ravnateljico Košuto šele v sredo po telefonu (!) Ona pa se je še vedno branila izročiti ključe in Rubini ji je sporočil, «da se bo glede te zadeve obrnil na samega župana Mianija in druge odgovorne...»

Včeraj je odšla k generalu Gaitherju delegacija staršev, ki so jo sestavljali tov. Černe, Bambič in Štoka. Delegacija pa ni bila sprejeta, ker da ni imela «potrebnih dokumentov» kot so: nravstveno spričevalo itd. Nato se je delegacija najavila pri šolskem oficirju Marshallu, ki pa je ni utegnil sprejeti!

Kljub vsem tem manevrom in izzivanjem, ki prav gotovo niso prišla zgolj po samoiniciativi omenjene ravnateljice, ampak imajo vzroke v globoko zasidrani fašistični mentaliteti vseh favorizirancev ranjkega poraženega režima in ki je s tako silo prišla na dan zadnje dni v časopisni gonji predvsem v jezuitskem «Giornale di Trieste» — kljub vsemu temu zaostalemu protislovenskemu sovraštvu, pa traje vpisovanje slovenskih otrok v njihovo šolo v ul. sv. Frančiška dalje in bo trajalo vse do 29. t. m. kakor je to tudi najavljeno na.... še vedno zaprtih vratih šole same.

Radovedni smo, kdaj se bo okupacijska oblast zganila in to nezaslišano sramoto, ki se, evo, že dva dni dogaja sredi tržaškega mesta v centru Evrope danes leta entisočdevetstoosemindštirideset ega po Kristusu in tri leta po porazu in uničenju fašističnih razbojnikov...

Solidarnost z obsojenimi tovariši ki so branili dvojezičnost

Za obsojene tovariše in njihove družine so prispevali:

Prejšnji znesek 57.750 lir.

Jelinčič Anda 500, Batistuta Slavica 500, Kozem Rožica 300, Brus Marija 400, Škerlj Marica 500, Andoišek 400, Presl Miro 400, Boštjančič Karel 500, Zora Jugova 400, Grmek Helena 400, Zorč Karmen 500, Pahor Slava 300, Furlani 500 lir.

Do sedaj nabrano 63.350 lir.

Prispevke je pošiljati na upravo «Primorskega dnevnika» v ul. Ruggero Manna 20.

„Borba" o reakcionarnih spletkah na sedanjem zasedanju OZN

BEOGRAD, 23. — «Borba» posveča svoj današnji uvodnik zasedanju generalne skupščine OZN ter pravi med drugim: «Vsa bučna propaganda, ki jo je zagnal reakcionarni tabor pred glavno skupščino, ne dopušča nikakega dvoma o namerah ZDA in njihovih satelitev, da hočejo z avtomatično večino vsiliti odločitve, ki ne morejo služiti utrditvi miru.»

Ko govori o namenih ZDA v Grčiji, pravi «Borba», da pripravljajo imperialisti enako rešitev tudi za Trst, za Palestino, Indonezijo, italijanske kolonije in še za celo vrsto drugih problemov.

Odprto pismo staršev slovenskih otrok generalu Gaitherju

GOSPODU GENERALU R. GAITHERJU, GLAVNEMU RAVNATELJU ZA CIVILNE ZADEVE TRST

Predstavniki staršev otrok iz slovenske šole v ulici sv. Frančiška v Trstu smo Vas danes hoteli obiskati in pri Vas protestirati, ker nam je bilo onemogočeno vpisovanje naših otrok v slovensko osnovno šolo. Toda do Vas nismo mogli priti, zato Vam pišemo to pismo.

Zahtevamo, da šolske oblasti uvedejo takojšnjo preiskavo in da ugotovijo, kdo je zakrivil, da se je moralo vpisovanje slovenskih otrok vršiti na cesti pred zaklenjenimi vrati. Da je prišlo do tako ponižujočega dejanja, je pripomoglo zlasti ščuvanje šovinističnega časopisja, ki se že vse poletje besno zaganja proti slovenskemu šolstvu. Ker je Zavezniška vojaška uprava odprla to slovensko šolo in ker je za njen uspešni razvoj in napredek odgovorna, pričakujemo, da boste poskrbeli, da se šola v ulici sv. Frančiška takoj odpre in da se slovenskemu ljudstvu v Trstu ne bo nikdar več zgodila podobna krivica. Krivce je treba najti, javno povedati njihova imena in jih kaznovati. To zahtevata ugled Zavezniške vojaške uprave in pravica slovenskega ljudstva.

za civilne zadeve, 1948. (Podpisi staršev)

OB ŠOVINISTIČNI IN JEZUITSKI GONJI PROTI SLOVENSKIM ŠOLAM V TRSTU

Še o izkustvih preteklosti

2

Sele v drugi polovici 19. stoletja, s prebujenjem slovenske narodne zavesti, pojenjuje dotedanji asimilacijski proces. V tem času pride tudi do novih političnih grupacij Slovencev in Hrvatov, ki zbirajo okoli sebe edinole svoje sonarodnjake z večjo ali manjšo narodno zavestjo in ki so živeli bodisi v popolno slovenskih ali pa v mešanih krajih. S to mobilizacijo narodne zavesti so slovenske politične stranke «zavzele» marsikatero «italijansko» občino (morda celo v okolici?) ter s tem dokazali na čem so italijanski iredentisti zgradili to italijanstvo. (Dagli antichi municipi italiani, Giornale 31. 8. 1948»).

Ker so imele slovenske politične in kulturne organizacije vse preveč opravka z reševanjem Slovanov, ki jim je pretila neposredna nevarnost asimilacije, in katerih število je segalo v deset tisoče, ne more biti niti govora o kakršnem koli namenu asimilirati Italijane po rodu ali asimilaciji. V nasprotju s Ciril-Metodovo družbo, ki je zbirala v svoje zasebne šole edinole otroke slovenskih staršev, pa je «Lega nazionale» po šoli raznarodovala tudi slovenske otroke. Da je to tako, piše celo Italijan Vivante v svoji knjigi «Irredentismo adriatico» str. 169:

«Lega» se bori posebno v Istri, da bi privzgojila otrokom slovanskega etniškega področja po šoli bolj ali manj podzavestno italijansko zavest. Ali je «Lega» s tem svojim delovanjem raznarodovalka? Prav gotovo, in tudi ni mogoče, da ne bi bila...»

Ciril-Metodova družba pa hoče razviti kulturo svojih dijakov na temelju izvirne etničnosti...»

Pri tem navaja Vivante obilico številčnih podatkov.

Že nekaj desetletij po narodnem prebujenju so se Slovenci zavedli svoje narodnosti, se organizirali politično, gospodarsko in kulturno ter, naravno, zahtevali svojemu številu primerne pravice. To je seveda naletelo na najhuši odpor italijanskih šovinistov, ki so organizirali pogrome proti dvojezičnim napisom («Giornale», 31. 8. 1948), proti zbirališčem Slovencev ter proti njihovim manifestacijam.

Stara Avstrija je seveda z zadovoljstvom gledala na take izpade šovinistov ter rade volje ustregla njihovim zahtevam. Tako je na njihovo zahtevo razpustila slovensko stražo v Trstu, ki je bila simbol samostojnosti Slovencev. Da so bili Slovenci pri avstrijskih oblasteh zapostavljeni, nam kažejo predvsem dejstva, da je bil uradni jezik do začetka 20. stoletja izključno italijanski in so si Slovenci morali z največjimi napori priboriti vsaj del enakopravnosti. Mestna občina pa v svoj upravni aparat sploh ni hotela uvesti slovenščine, kljub temu da so Slovenci tedaj predstavljali tretjino celokupnega prebivalstva.

Tržaški Slovenci so vodili 34 let od 1884. do 1918. leta brezuspešno borbo za slovenske šole. Sele po dolgi borbi so dobili svoje šole v predmestjih in v okolici in še te niso zadoščale dejanskim potrebam slovenskega prebivalstva, ki si je moralo zato na lastne stroške postavljati zasebne šole. Celi mestni šolski okraji so bili brez slovenskih šol in na stotine slovenskih otrok je obiskovalo italijanske in nemške osnovne šole. S pomočjo Družbe sv. Cirila in Metoda so Slovenci vzdrževali v Trstu 3 zasebne osemrazredne osnovne šole, ki so imele svoja poslopja pri Sv. Jakobu (dve zgradbi) in na Akvedotu. 1918-19 pa so otvorili še eno šolo pri Sv. Vidu. V vseh šolah v Trstu je bilo l. 1916 12.256 slovenskih učencev, v nemških šolah pa 1.708. V teh številkah niso vračunani slovenski otroci, ki so bili iz kakršnih koli razlogov vpisani v italijanskih šolah. Se težji je bil položaj Slovencev v pogledu srednjih šol, saj so morali tržaški Slovenci in Hrvati obiskovati italijanske ali nemške srednje šole, kljub temu da je bilo število dijakov dovoljno, da bi se ustanovila slovenska srednja šola. Saj je končno tudi razumljivo: Avstrija ni dala Slovencem v Trstu niti slovenskih osnovnih šol, kako bi mogli torej misliti, da bi jim dala celo srednjo šolo.

Na drugi strani pa je tržaška mestna občina z največjo skrbjo pazila za italijanske šole v Trstu ter je v svojem proračunu za leto 1913 določila za šole nič manj kot 3,755.520 kron. Ruggero Fauro piše v «Trieste», Roma 1914, stran 83: «Sole so instrumenti naše asimilacije in našega nacionalnega osvajanja. Zgrajene so z impozantnim videzom na najlepših krajih in središčih, ki so narodnostno izpostavljeni.

Pisec člankov proti slovenskim šolam, ki so izhajali v «Giornale di Trieste» od 31. avgusta dalje, kljub lastnemu zatrjevanju, zahaja v neznanstvene in neresnične trditve. Zdi se, da mu ni toliko pri srcu resnica, kot pa cilj, ki ga hoče doseči — likvidacija slovenske šole v Trstu. Ne moremo si sicer razlagati prikrivanja splošno znanih in zgodovinsko utemeljenih dejstev, trditev in zaključkov, ki so v popolnem nasprotju z zgodovinskimi in sedanjimi dejstvi, kakor tudi ne okolnosti, da ne zamudi nobene prilike, da ne bi izlil svojega šovinističnega gneva proti vsemu, kar je slovenskega. Mnenja smo, da piscu, ki hoče na znanstven način obravnavati to ali ono temo, ni potrebno ustvarjanje «novih» argumentov, marveč, da zgodovinsko in znanstveno gradivo vsebuje že samo po sebi dovolj dokazov za dognanje objektivne resnice. Kdor teh argumentov ne uporablja ali jih celo potvarja, nima namena spoznati bralce z resnico, temveč hoče prilivati le olja njihovemu šovinizmu.

Slovenskemu otroku slovensko šolo!

Upor v Indoneziji proti kvizlinški vladi

BOMBAY, 23. — Po poročilih iz Indonezije je izbruhnil v provinci in mestu Mediun, ki je tretja po velikosti in ima 200.000 prebivalcev, upor proti politiki indonezijske republikanske vlade s predsednikom republike Sukarnom in predsednikom vlade Hatom. Indonezijska vlada se že dalj časa za hrbtom ljudstva pogaja za sklenitev sporazuma z Nizozemsko. Po tem sporazumu bi Indonezija stopila v federalno vlado nizozemske vzhodne Indije, ki bi bila pod nizozemsko krono.

Na poziv Komunistične partije Indonezije so pred kratkim ustanovili enotno partijo, v kateri so razen komunistične partije tudi enotna socialistična stranka, zveza sindikatov in mladinska zveza. Nova stranka je predlagala, naj sestavijo novo vlado, ki bo odpovedala vsiljene sporazume, prekinila pogajanja z Nizozemsko ter pričela energično borbo za dokončno osvoboditev Indonezije. Vlada se je pričela v naglici pripravljati na odkrit obračun.

Vendar so napredne sile kaj hitro odgovorile na poskuse prodajanja Indonezijske svobode in neodvisnosti. Tako je prišlo do upora v Mediunu. Predsednik vlade in poveljnik vladnih čet sta pozvala vojsko in policijo, naj podpreta vlado. Toda enote vojske in mornarice so se pridružile upornikom. V mestu je ljudska oblast, po poročilih časnikarskih agencij pa so sestavili vlado, ki je po radiu pozvala ljudstvo k redu.

Indonezijska republikanska vlada pa je takoj pričela s protiukrepi. Predsednik vlade je dobil diktatorska pooblastila in se je «lotil ukrepov izven zakona in obstoječih predpisov, prepovedal vse levičarske časopise, uvedel cenzuro in pričel z množičnimi aretacijami.

Aretiranih je bilo več kot 200 znanih komunistov. Oblasti so zasedle sedež nove enotne stranke. Uvedena je policijska ura, vsi uradi pa so pod vojaško stražo.

Politična linija v sindikatih

Že po prvih dneh namernega razbijanja naših demokratičnih organizacij s strani Vidalijevih frakcionašev smo opozorili na neizpodbitno dejstvo, da hoče Vidali s svojimi frakcionaši na vsak način likvidirati revolucionarno borbo naše partije in množičnih organizacij, predvsem pa razredno borbo Enotnih sindikatov, ki je vodila delavski razred v najtežjih dneh. Vsakomur, ki sledi in ki se zanima za delavska vprašanja, je takoj jasno, da hočejo ti ljudje na vsak način najti opravičila za spremembo politične linije in za spreminjanje revolucionarne razredne borbe na zgolj ekonomska tla in na linijo apolitičnih sindikatov.

Prvi njihov ukrep po resoluciji Informbiroja in po razbitju demokratičnih organizacij v izključno korist angloameriškega imperializma in šovinističnih teženj domače reakcije je bil: rehabilitirati vse stare oportuniste in socialdemokrate, odpadnike naše partije, dobro znane protirevolucionarje in likvidatorje razredne borbe Enotnih sindikatov. Prihod Radicha na vodilno mesto v sindikatih se popolnoma strinja s to tako imenovano novo linijo.

Destradi, predsednik Es, piše v Vidalijevem glasilu dne 18. t. m., da «če do včeraj sindikalna enotnost ni bila izvedljiva, je to danes mogoče in jo je treba hoteti» — in nadaljuje: «To zbližanje in enotnost je danes mogoča, ker so padle razne ovire». Dalje: «... ne več enotnost pod političnimi parolami, marveč enotnost na osnovi gospodarskih interesov.»

Delavska zbornica pa pravi z druge strani: «Sodelovanje z Enotnimi sindikati, da, ampak dokler Enotni sindikati delujejo na naši platformi», kar z drugimi besedami pomeni: Dokler Enotni sindikati delujejo na osnovi načrtov Delavske zbornice in njenih političnogospodarskih interesov.

Bistveni namen spremembe dosedanje sindikalne politike je torej za Radicha in Destralija brisanje politično-gospodarske organizacije sindikatov in prehod na ekonomistično linijo. Ti likvidatorji hočejo spraviti sindikat v tiste vode, kamor je vedno stremela Delavska zbornica in angloameriški imperializem t. j. ohrometi najbojevitejšo demokratično organizacijo poleg partije, iztrgati ji njene revolucionarne tradicije, iztrgati ji njeno udarno pest v borbi proti nakanam imperializma in napraviti iz nje pohlevni privesek svojih umazanih političnih in gospodarskih špekulacij.

Apolitični sindikat, v kakršnega hoče Enotne sindikate spremeniti Radich, ne more služiti interesom delovnega ljudstva, predvsem pa ne more služiti demokratičnemu gibanju na Tržaškem ozemlju, gibanju, ki je v prvi frontni liniji proti imperializmu, ker si ne postavlja za svoj cilj poleg nenehne borbe za zboljšanje gmotnega in gospodarskega položaja delavskega razreda tudi rešitve osnovnih političnih in socialnih problemov, kar je prvi pogoj vsakega zrelega in zavestnega demokratičnega gibanja v borbi proti izkoriščanju in proti zasužnjevalni politiki imperializma.

Sindikat, kakršnega želijo gospodje okrog Delavske zbornice in njeni prvoboritelji demokristjani s svojim Don Marzarijem na čelu, ACLI s Pastore-jem v Italiji in francoska sindikalna agentura «Force Ovrière» ter ameriška zveza dela, so dovolj zgovoren dokaz razrednemu sindikalnemu gibanju v svetu, da ima apolitični sindikat samo eno edino funkcijo, da namreč likvidira revolucionarna sindikalna gibanja in da pod parolo «Proč s politiko!» v sindikatih pripravlja pot do mirnega sožitja s kapitalističnim sistemom.

Dejstvo, da se je naša sindikalna organizacija od dneva svojega legalnega obstoja pa vse do najnovejših dogodkov dosledno zavedala ter izpolnjevala svojo zgodovinsko nalogo, da je stala na čelu razredne borbe tržaškega proletariata za izvojevanje ekonomskih in socialnih pravic vsega tržaškega proletariata za izvojevanje ekonomskih in socialnih pravic vsega tržaškega delovnega ljudstva, da je stala na čelu borbe za spoštovanje narodnostnih pravic slovenskega ljudstva na Tržaškem ozemlju, za spoštovanje dvojezičnosti, za spoštovanje mednarodnih obveznosti, dejstvo, da je znala voditi tržaško delovno ljudstvo po ulicah, kadar je bilo treba braniti najosnovnejše politične in ekonomske pravice, to dejstvo dokazuje vsakemu poštenemu demokratu pri nas in v svetu, da so Enotni sindikati častno od prvega dneva izpolnili svoje zgodovinsko poslanstvo, da so dali svoj veliki delež k utrditvi protiimperialistične fronte v svetu, in da so hkrati znali prekaliti tržaški proletariat tako, da je postal sposoben za vse bodoče borbe za izvojevanje naše politične svobode.

Kdor danes misli, da je bilo zgrešeno, ako so ES skupno z vsemi našimi demokratičnimi organizacijami branili politično svobodo našega demokratičnega ljudstva, da je bilo zgrešeno, če so tudi ES stopili v borbo za spoštovanje mirovne pogodbe in za obrambo narodnostnih pravic, in ako končno prihaja do zaključka, da je treba naši razredni sindikalni organizaciji v bodoče odvzeti to zgodovinsko poslanstvo, tedaj je takšen človek zavestni izdajalec stvari delavskega razreda ter mednarodnega protiimperialističnega gibanja.

Doneča gesla o proletarskem internacionalizmu na eni strani, na drugi strani pa nesramno popuščanje pred razrednim sovražnikom in pljuvanje na slavno pot našega delavskega gibanja, ima lahko za cilj samo oslabitev protiimperialistične fronte pri nas in v našem konkretnem primeru, odpreti vrata reviziji mirovne pogodbe in mirnemu sožitju z razrednim sovražnikom.

I. B.

Govor poljskega delegata Modzelewskega v skupščini OZN

Program varšavske konference je še vedno aktualen

Marshall izjavil, da „se morajo vprašanja, ki se tičejo miru, rešiti izven Združenih narodov" - Vprašanje bivših italijanskih kolonij na dnevnem redu

PARIZ, 23. — Današnja seja glavne skupščine OZN se je začela ob 10 in je trajala do 12.45. Popoldanska seja se je začela ob 14.09.

Na jutranji seji je prvi govoril filipinski delegat general Romulo, ki je obtožil «velike države, da monopolizirajo oblast» v škodo malih držav. Ker pa Filipini niso neodvisna republika, je jasno, da je bil ta napad že prej dogovorjen z angloameriškim blokom. Priporočal je nato ustanovitev vojske OZN, ki naj bi s silo vsilila posameznim državam spoštovanje sklepov OZN, izglasovanih seveda s pomočjo ameriškega glasovalnega stroja.

Govoril je nato ameriški zunanji minister Marshall, ki je izjavil, da se morajo «vprašanja, ki se nanašajo na mir, rešiti izven Združenih narodov».

Obrazložil je nato stališče ZDA glede posameznih vprašanj, ki so na dnevnemu redu. Naštel je palestinsko vprašanje, Grčijo, Indonezijo, nadzorstvo atomske sile, zmanjšanje oborožitve, korejsko vprašanje in gospodarsko sodelovanje ter ponovil vse dosedanje teze ZDA v teh vprašanjih. Govoril je pri tem tudi o štirih svoboščinah, ki so seveda v ZDA zajamčene.

Glede Avstrije je Marshall ponovil, da mora ta ohraniti meje iz leta 1937.

Za njim je govoril poljski delegat Modzelewsky, ki je obsodil pozkuse, da se Združeni narodi podvržejo interesom ene same države ali skupini držav. Glede nemškega vprašanja je poudaril, da zanje ni kompetentna OZN, in je obsodil dejstvo, da je glavni tajnik predvideval vpis tega vprašanja na dnevni red sedanje skupščine. Poljska delegacija je mnenja, da je možna ena sama rešitev nemškega vprašanja, to pa edino le na podlagi sporazuma štirih držav, ki so zastopane v svetu zunanjih ministrov.

Nato je Modzelewsky opomnil, da je poljska vlada v odgovor na frankfurtske sklepe, ki ustvarjajo ločeno državo v Nemčiji, in sicer Biconijo, sklicala v Varšavi konferenco osmih držav, ki so prizadete pri nemškem vprašanju, in da je ta konferenca izdelala konstruktivni program, ki je še vedno aktualen.

Glede Grčije je Modzelewsky poudaril, ima ta pravico sama odločati o svoji usodi, ter je obsodil diktaturo, ki se vsiljuje iz inozemstva. Pripomnil je, da je poljska delegacija zahtevala vpis španskega vprašanja na dnevni red zaradi nevarnosti, ki izhaja iz tamkajšnje fašistične diktature. Priporočal je nato sprejem židovske države v OZN.

Glede Marshallovega načrta je ponovno poudaril, da je Poljska sklenila ostati izven njega, ker ni hotela biti soodgovorna za obnovitev zahodne napadalne Nemčije.

Končno je poljski delegat izjavil, da bo Poljska spravila pred glavno skupščino vprašanje poljskih beguncev in vprašanje tisočev poljskih otrok, ki so bili odpeljani v Nemčijo in ki so prejeli nemško izobrazbo.

Za poljskim delegatom je govoril sirijski delegat Fares Khuri, ki je dejal, da glavna skupščina ni dolžna sprejeti in izvajati priporočil Varnostnega sveta.

Na popoldanski seji je venezuelski delegat Eloi Blanco glede španskega vprašanja zatrjeval, da se tamkajšnji sedanji režim tiče edino le španskega ljudstva in da pomeni sovražnost proti temu režimu hkrati sovražnost proti Špancem.

Egiptski delegat Kachaba paša je kritiziral priseljevanje Židov v Palestino.

Seja se je zaključila ob 14.55. Ob 15.15 se je sestal urad skupščine in je sklenil, da se vpiše na dnevni red vprašanje italijanskih kolonij, palestinsko vprašanje in vprašanje ustanovitve straže OZN. Sovjetski delegat Višinski je zahteval, naj se zadnje vprašanje ne vpiše na dnevni red. Ker je bil njegov predlog odbit, je izjavil, da se bo k stvari povrnil, ko se bo o tem vprašanju začela diskusija. Nato je urad začel razdeljevati posamezne zadeve, ki so na dnevnem redu, raznim komisijam.

Prihodnje plenarno zasedanje skupščine bo jutri ob 9.30. Iz Londona poročajo, da bo v ponedeljek govoril pred skupščine angleški zunanji minister Bevin.

ZAGREB, 23. — V Zagreb je prispela delegacija angleških sindikalnih predstavnikov, ki so gostje sindikalnega sveta v Zagrebu.

Splošna stavka v Franciji

Razen mezd in cen so glavno vprašanje kantonalne volitve - Pet glasov večine je odločilo, da bodo volitve v marcu

PARIZ, 23. — Proti večeru je doseglo vprašanje mezd in cen odločilno fazo. Gre za dve stališči: stališče sindikatov, ki zahtevajo 20 do 30% poviška mezde, in za stališče vlade, ki predlaga petnajstodstotno izboljšanje in o čemer sedaj ministrski svet razpravlja. Vsekakor je pa še ostalo v veljavi naročilo za splošno stavko, ki bo jutri od 16 do 18. Ta stavka bo za dve uri ustavila 80% gospodarske dejavnosti velikih mestnih centrov in bo povzročila resne motnje v vsakdanjem življenju Francozov. V Parizu pričakujejo popolno stavko vseh velikih privatnih in državnih podjetij razen bolnic. Metro in pariški avtobusi bodo šli dlje: stavkali bodo 24 ur, s čimer bo ostala prestolnica in okolica brez vseh prevoznih sredstev. Dveurne stavke se bodo udeležile tudi železnice. Ni še gotovo, kako bo z gledališči in kinematografi. Pri poštno-telegrafski službi bo stavka popolna; delale bodo samo skupine, ki so na razpolago OZN. Tudi noben časopis se ne bo razdeljeval med stavko.

V palači Chaillot je Organizacija združenih narodov zaradi privilegija izventeritorialnosti na varnem pred stavkovnim gibanjem.

Potem ko je danes popoldne parlament z 309 proti 204 glasovom odbil predlog o ukinitvi sodnega postopka proti nekaterim članom parlamenta, je ponovno pričel preučevati načrt kantonalnih volitev. V debato je posegel tudi ministrski predsednik Queuille ter razni drugi poslanci, predvsem Duclos, ki je v imenu KP izjavil, da bodo njegovi tovariši glasovali proti. Pri glasovanju je parlament z 291 proti 286 glasovom odobril sprejem zakonskega načrta, po katerem naj se kantonalne volitve vrše v marcu 1949.

Tri milijone brezposelnih v Italiji

RIM, 23. — Danes se je sestal v Rimu centralni komitet KPI. Navzoč je bil tudi Togliatti. Longo je podal pregled o ideološki in politični orientaciji partije v sedanjem trenutku. Označil je demokristjansko vlado kot razredni režim, vpležen v ameriški imperializem, ki je državi vsilil Marshallov načrt, ki že kaže prve negativne posledine: zmanjšanje produkcije in zvišanje brezposelnosti ter velika škoda poljedelstvu zaradi uvažanja ameriških konserviranih pridelkov.

Izjavil je nato, da je v Italiji tri milijone brezposelnih in da se povsod opaža poslabšanje življenjskega standarda.

Vprašanje osebnih izkaznic

9. aprila 1948 je ZVU izdala odredbo št. 193, ki predvideva izdajo novih osebnih izkaznic za vse osebe od 15. leta dalje, in ki jih treba v doglednem času zamenjati za dosedanje, a vsekakor najkasneje do 31. decembra 1948. Obrazca odredba ne določa, le omenja, da ga bo oskrbela ZVU. Odredba tudi ne omenja ali bo obrazec samo v italijanščini ali dvojezičen. Odredba zahteva, da je iz osebne izkaznice razvidno državljanstvo imejitelja; ne predvideva, a tudi ne izključuje državljanstva STO. Skratka: odredba št. 193 pušča razna vprašanja v nejasnosti in vzbuja vtis, da gre le za vpisovanje državljanstva v osebno izkaznico, kar naj v glavnem olajša osebni promet med Italijo in STO, odnosno med Italijo in anglo-ameriško cono Tržaškega ozemlja.

K odredbi sami bi ne imeli nobene pripombe, če se pri njenem izvajaju ne bi pokazale nekatere neskladnosti, ki jih demokratična javnost nikakor ne more sprejeti.

Prva taka neskladnost je obrazec sam. Nova osebna izkaznica nosi nadpis «Territorio Libero di Trieste». Iz tega bi se moglo sklepati, da gre za enotno osebno izkaznico, ki jo mora imeti vsak državljan, odnosno prebivalec Tržaškega ozemlja, ne glede na to, v kateri coni živi, ker je za izdajanje takih osebnih izkaznic kompetentno le Tržaško ozemlje, nikakor pa ne izključno ena izmed začasnih uprav, odnosno, bi bil za izdajanje takih osebnih izkaznic potreben dogovor med obema začasnima upravama Tržaškega ozemlja.

Druga taka neskladnost je dejstvo, da je obrazec izključno v italijanščini. Čim osebna izkaznica nosi nadpis «Territorio Libero di Trieste», bi že samo zaradi tega morala biti dvojezična. Sklicevati se na formalnost, češ da Stalni statut, ki določa dvojezičnost v vsem javnem življenju in s tem tudi na vseh javnih dokumentih STO, je le izgovor, ker more začasna uprava — če smatra to za potrebno — sprejeti vse tiste ukrepe, ki niso v nasprotju z določbami mirovne pogodbe z Italijo. Naravnost smešno pa bi bilo, če bi se pri izdajanju dvojezičnih osebnih izkaznic sklicevali na «dejstvo», da bi izdaja takih osebnih izkaznic mogla prejudicirati bodočo guvernerjevo voljo.

Tretja (in tu gre za najporaznejšo) neskladnost pa je dejstvo, da izvajanje te odredbe predvideva možnost dvojnih osebnih izkaznic: italijanskih in dvojezičnih. Tu gre za dejanski upravno — pravni nesmisel. Osebna izkaznica je javno — pravni dokument, in je zaradi tega nemogoče, da bi mogel biti — na željo posameznika — istočasno enojezičen ali dvojezičen.

Pri tem je važno tudi opozoriti na politični moment, ki zahteva, da se tudi pri izdajanju osebnih izkaznic ne ustvarja možnosti gospodarske, politične, socialne in ... policijske diferenciacije med prebivalci, kar bi jih izpostavljalo stalnemu zapostavljanju ob najrazličnejših okoliščinah vsakdanjega življenja.

Cim je predsedsvo cone pristopilo k izvajanju odredbe št. 193 in so se v praksi pokazale gornje neskladnosti, je SIAU poslala svojo delegacijo, da protestira proti takemu načinu izvajanja omenjene odredbe.

Polk, Shinkle, ki je delegacijo sprejel (to se je zgodilo 8. avgusta t. l.), je uvidel upravičenost razlogov, ki jih je delegacija iznesla in obljubil, da bo zadevo sporočil nadrejenemu forumu. A kljub temu, da se je to zgodilo pred poldrugim mesecem, ni kompetentna oblast do danes še izdala dokončne odločitve glede tega vprašanja.

Mnenja smo, da je prebivalstvo upravičeno zahtevati takojšnje pojasnilo kompetentnih oblasti o tem tako važnemu vprašanju, ker bi v nasprotnem primeru bilo prav tako pravičeno sklepati, da gre tudi v tem primeru za namerno kršitev določb mirovne pogodbe z Italijo.

Ob otvoritvi enoletne gospodarske šole v Kopru

Skrb ljudske oblasti za vzgojo gospodarskih kadrov

O ekonomiki, pravi tov. Stalin, da je prvi življenjski smoter in več kot politika, ki šele iz nje izvira. Tako potuje politika za gospodarstvom. Politične ustanove kot vojska, policija, uradništvo itd., so vedno v rokah vladajočega razreda, ki brani tudi svoje gospodarske pozicije. Iz tega razloga je za zmago novega načina proizvodnje, v našem primeru namesto kapitalističnega socialistični, treba odstraniti tisto politično silo, ki hoče ohraniti kapitalistični sistem. To politično silo pa lahko premaga zopet samo politična sila, ki preobraža gospodarstvo, kar pomeni, da ima politika prednost pred ekonomiko.

To resnico moramo imeti stalno pred očmi, če hočemo iz fašistično-kapitalističnega suženjstva v resnično svobodo. Zato je ta resnica prodrla na vodilno mesto v ljudsko-demokratično urejenih državah, tedaj tam, kjer si delovno ljudstvo samo kuje svojo novo zgodovino z dosledno borbo proti vsem ostankom kapitalizma in njegovega imperializma. Tako je zlasti v Jugoslaviji, kakor tudi v coni B, kjer upoštevo Vojna uprava pridobitve narodno osvobodilne borbe, zlasti pa ljudsko oblast. (Sovjetska zveza je to borbo že davno zaključila).

Ta oblast se pravilno zaveda, da so prav v gospodarstvu, kot reče ljudstvo «škarje in platno». Kdor ima v rokah gospodarstvo z glavnimi gospodarskimi viri kot so zemlja, gozdovi, rudniki, tvornice itd., ta je gospodar položaja. Ta vlada in usmerja vse javno življenje skratka vodi politiko.

Naši politični protivniki se zaletavajo v ljudsko oblast, češ da izvaja samo politično nasilje. Ce smatrajo zdrave življenjske težnje ljudske oblasti za teror, svobodno jim! Oni naj blatijo, mi bodo gradili dalje. Dokler smo bili pod fašizmom politično mrtvi in potisnjeni ob zid, so nas ravno ti kričači vsestransko terorizirali, odkar pa smo postali «politicni», je tega konec.

Naša politika ni puhlo politikantstvo in varanje ljudstva, temveč vsebuje reševanje osnovnih življenjskih vprašanj, v prvi vrsti gospodarskih. Politika ljudske oblasti je tvorna, ker predstavlja borbo proti vsem izkoriščevalcem in zatiralcem delovnega človeka, je predvsem borba za gospodarsko svobodo, brez katere ni resnične svobode. V njenem programu je poglavje o gospodarski demokraciji, kar pomeni, da uvaja delovno ljudstvo v samoupravo, ki bo sposobna sama reševati vsa javna vprašanja, odločati o produkciji in izmenjavi dobrin ter podobno. Samo tako bo rasla družbena zavest ljudstva, dvigala bo njegovo kulturo, njegov pogled na svet in življenje.

Kot sužnji fašistično-kapitalističnega reda nismo mogli doslej samostojno gospodariti ne znali ceniti lastnih moči. Brez potrebe smo se smatrali za manjvredne in določene samo za hlapčevska dela. Zato so naši prvi koraki v samostojno gospodarjenje težavna zadeva, toliko težja, ker smo ravno na prehodu iz kapitalističnega v socialistično gospodarstvo.

Nimamo še kadra, ki bi bil sposoben razumeti vlogo, ki jo igra ekonomika v družbenem življenju, ki bi poznal vzroke in posledice produkcijskih odnosov, proizvajalna sredstva, organizacijski in tehnični sestav gospodarstva itd. Nimamo navaščaja, ki bi bil zadostno izšolan v predmetih kot so: gospodarska tehnika, politična ekonomija, zgodovodstvo, jezikovno in računsko znanje in drugo. Zadružni tečaji krijejo le prvo potrebo.

Ljudska oblast je poskrbela, da odstrani tudi ta nedostatek in popeši gospodarski razvoj. Z novim šolskim letom bo odprta v Kopru enoletna gospodarska šola, ki bo osredovala gojencem vsa zgoraj navedena in še druga v gospodarstvu potrebna znanja. Priporočamo mladini, ki bo postopno prevzela gospodarske vajeti, da se vpiše v ta zavod, namenjen vzgoji gospodarskih aktivistov!

Janko Furlan

Pogodki v tvrdki Veneziani

Pred nekaj časa je bila na predlog Zveze enotnih sindikatov za kemične delavke na Uradu za delo seja, na kateri so hoteli doseči sporazum o izplačevanju posebnih nagrad uslužbencem tvrdke Veneziani.

Po triurnih razpravljanjih je polk. Fonda obljubil, da bo v najkrajšem času dal odgovor na to vprašanje. Po enem tednu je polkovnik obvestil Zvezo enotnih sindikatov, da je bila njihova zahteva odbita. Ker še ni bil zadovoljen s tem svojih dejanjem, s katerim je prikrajšal svoje delavce za več kot zasluženo nagrado, je odbil vsem tistim delavcem, ki so bili navzoči na zadnji seji, štiri ure od tedenske plače.

Takšno postopanje je kljub vsem krivicam, ki se godijo tržaškim delavcem, nekaj novega; tako niso namreč ravnali niti delodajalci tistih tovarn, ki so prisiljene končati z delom. Delavci ogorčeni se izpraševajo, če ni bilo to dejanje prikrit manever polkovnika Fonde.

Povsod orožje, v veži, v morju in celo v palači VU

Včeraj popoldne so policisti s policijske postaje v ulici Caprin naleteli v veži hiše št. 13 v ulici Giuliani na majhno municijsko skladišče, katerega se je najbrže otresel kak mimoidoč. Takoj za vežnimi vrati je ležalo 73 nabojev za brzostrelko kal. 9, 7 protitankovskih izstrelkov kal. 20, en protitankovski izstrelek kal. 12, en saržer s petimi naboji kal. 6.35 za nemške vojaške puške.

Se zanimivejši primer pa je bil zabeležen v palači, kjer ima sedež VU. V kleti palače je čuvaj odkril brzostrelko «Berretta» v neuporabnem stanju, ker ji je manjkal petelin.

Najdb orožja pa še ni konec. Te dni so delavci, ki so zaposleni pri čiščenju morskega dna v barkovljanskem portiču, izvlekli iz morja 38 nabojev za puško «Mauser», nemško bodalo, 5 praznih saržerjev za brzostrelko «Berretta» in 11 puškinih nabojev.

Obrtništvo in mala industrija preživljata krizo

Zapora nad odpusti z dela je nujna

Ni bilo naključje, da se je postavilo vprašanje uvedbe zapore nad odpusti z dela. Zato je bilo popolnoma pravilno, da je tudi naše časopisje smatralo položaj kot pričetek popolne likvidacije največje tržaške industrije in kot celotno uničenje tistega industrijskega življenja, po katerem je Trst v svetu tako slovel in je bil znan po svojih industrijskih in trgovskih izdelkih.

Zahtevali smo zaporo nad odpusti z dela že koncem leta 1945, svoje zahteve smo še bolj podkrepili leta 1947, ko so se pričele v svetu kazati prve posledice Marshallovega plana. Takrat so se šovinistični časopisi zelo trudili, da bi odvrnili pozornost delavskega razreda od tega vprašanja ter so obdolževali našo sindikalno organizacijo, češ da se skrivajo za njeno dosledno borbo prikriti interesi.

Toda v teh dneh so delavci dobili dovolj dokazov, da so se prepričali o pravilnosti borbe naših sindikatov. Ceprav so se nekateri delavci šele pozno prepričali o pravilnosti naše borbe, ni s tem še nič izgubljeno. Nasprotno, danes se moramo boriti z vsemi delavci, da rešimo tudi to vprašanje, ki je življenjske važnosti

Ce bi si tisti gospodje, ki danes podpirajo Marshallov načrt, malo pobliže ogledali položaj naše industrije, bi morali ugotoviti, da je danes v nevarnosti ne samo velika industrija, temveč predvsem obrtništvo in majhna industrija. Obrtništvo je izgubilo v zadnjem času 70 odst. produkcije, in prav zaradi tega se danes občuti ogromno pomanjkanje specializiranih delavcev, kajti poudariti moramo, da je bilo obrtništvo in majhna industrija vedno najboljša šola za vajence.

Delavnice, razna mehanična, električna in mizarska podjetja so danes skoraj brez dela ter so bili zaradi tega delodajalci prisiljeni odpustiti z dela preko 50 odst. uslužbencev.

Zato pa je danes bolj kot kdaj koli potrebna borba za uvedbo zapore nad odpusti z dela, ki bo jamčila našim delavcem trajno zaposlitev in gotov zaslužek. Le če bodo imeli naši delavci zagotovljeno delo, bo zagotovljen napredek naši industriji in trgovini.

Glavna skupščina uslužbencev ACEGAT-a

Danes ob 17.30 v menzi v ul. Broletto glavna skupščina vseh uslužbencev ACEGAT-a. Razpravljali bodo o mezdnih pogajanjih med sindikalnimi organizacijami in upravnim svetom ACEGAT-a. Ker je vprašanje velike važnosti, naj se ga udeleži čim večje število uslužbencev ACEGAT-a

Tržaški velesejem

ni dosegel v dovoljni meri svojega namena, namreč prikazati gospodarsko vlogo Trsta kot pomorskega, trgovinskega in industrijskega središča

Tudi na letošnjem velesejmu prevladujejo tržaški, jugoslovanski in italijanski izdelki, le s to razliko, da se je letos bolj potrudila tržaška industrija, obrt in trgovina. Druge države so zastopane le z eno, ali dvema tvrdkama in celo ameriško industrijo predstavljajo tukaj samo nekateri tržaški zastopniki.

Ker so letos premestili zabavni del in celo nekaj prehrambenih pavilijonov na grad Sv. Justa, je letos v pomorski postaji nekoliko več prostora, kar daje gledalcem večjo možnost, da si vse dodobra ogledajo ter pridejo tudi razstavljeni izdelki do večje veljave.

Glavni namen velesejma bi moral seveda biti ta, da bi prikazal svetu gospodarsko vlogo Trsta kot pomorskega, trgovinskega in industrijskega središča. Tako opremljeno razstavo bi morali potem obiskati razni poslovni ljudje tujih držav, ki bi si na tem velesejmu ogledali vse izdelke, ki jih lahko Trst izvaža. Te naloge tržaški velesejem ni rešil in je seveda s tem izgubil svojo pravo vrednost. Odgovornim krogom ni namreč uspelo prikazati na tej razstavi kaj prav za prav Trst lahko drugim državam nudi, kakšna je njegova indlstrija in kakšne so njegove možnosti kot pomorskega pristanišča.

Na letošnjem velesejmu so močno zastopane tržaške tvrdke in tovarne; prav posebno pozornost pa vzbujajo izdelki tržaških ladjedelnic, ki so potrdili ponovno sloves, katerega so te v svetu uživale. Največjo pozornost vzbuja med obiskovalci velesejma ogromni Diesel motor, ki ga razstavlja tovarna strojev Sv. Andreja. Pa, tudi druga podjetja kot Stegu, Cottur itd. imajo letos dosti razstavljenih izdelkov.

Zelo bogato je zastopana italijanska industrija, ki prikazuje nove modele avtomobilov, motociklov in koles. Posebno pozornost obiskovalk vzbujata tržaški tvrdki Necchi in Universal, ki prikazujeja najnovejše modele šivalnih strojev, med katerimi je zelo okusen šivalni stroj, ki ga lahko izpremenimo v prekrasno omarico.

Izredno bogati so paviljoni tvrdk s tekstilnimi in volnenimi izdelki.

Kdor je obiskal letošnji velesejem ima vtis, kot bi se tržaška občina, ki je imela glavno vodstvo velesejma v svojih rokah, na vsak način hotela potruditi, da bi čim bolj izstopila iz velesejma italijanska produkcija. Zato verjetno je tudi dobila Češkoslovaška tako pozno povabilo, da se ni mogla udeležiti s svojimi industrijskimi izdelki. Da ima tudi to svoj politični pomen?

Jugoslavija razstavlja tudi letos samo pridelke in izdelke za izvažanje kot les, vino, tobak in rude. Lahko trdimo, da so jugoslovanski paviljoni na letošnji razstavi najbolj okusno prirejeni ter da vzbujajo razstavljeni predmeti med obiskovalci resnično občudovanje. Prav posebno se ljudje radi ustavljajo pri usnjenih in kožnih izdelkih, ki je poljih že od nekdaj Jugoslavija slovela. Da je letos jugoslovanska razstava tako dobro uspela je nekaj pripomoglo tudi to, da je dobila na razpolago nekaj več prostora kot lansko leto.

Iz vseh teh razstavljenih predmetov pa dobi šele človek rasnično sliko o velikem napredku in razvoju jugoslovanskega gospodarstva. Vsi glavni napisi v jugoslovanskih razstavnih oddelkih so dvojezični. Naravna bogastva kot les, rude, kamni, zdravilna zelišča pridejo na tej razstavi do veljave ter so dovoljen dokaz o volji in naporih jugoslovanskih narodov, ki vztrajno delajo na tem, da bi ta bogastva dvignili ter jih uporabili v splošno korist ljudstva ter v gospodarski napredek države. Razen samih izdelkov pričajo tudi številke o velikih naporih in uspehih jugoslovanskih naradov v proizvodnji železa, cinka, bakra, svinca in kavstične sode.

Kljub temu, da tržaški velesejem v marsičem ni dosegel svojega namena, pomeni napredek za naše gospodarstvo.

Petrolejski delavci zahtevajo izplačilo za 25. julij

Zveza enotnih sindikatov za petrolejske delavce se je zainteresirala pri združenju industrijcev, da bi dobili delavci petrolejskih podjetij na Tržaškem ozemlju izplačan praznik 25. julija, kot to predvideva zakon 63 vojne uprave, čeprav so bili istega dne petrolejski delavci v stavki. Sedaj čakajo, da jim bo združenje industrijcev odgovorilo na to upravičeno zahtevo petrolejskih delavcev.

Tvrdka Panfili odpušča delavce

Videč, da prihaja nova «pomoč» v obliki Marshallovega plana, je smatrala tudi tvrdka Panfili prilikо, da pokaže, kako si ona predstavlja gospodarsko izboljšanje na Tržaškem ozemlju s pomočjo tega «čudežnega zdravila». Zato je takoj, ne da bi izgubljala časa, odpustila z dela dva svoja uslužbenca. Toda kot vse kaže, se ta tvrdka prav gotovo ne bo zadovoljila samo s tem skromnim odpustom z dela, temveč prav na tihem kuje nove načrte.

Nova „ideja" vodstva plinarne

Po dolgotrajnem proučevanju je vodstvo plinarne prišlo na sijajno idejo, ki bo seveda odlično služila njihovim interesom. Ni potrebno še posebej poudarjati, da bo ta ideja še bolj poslabšala že tako težek položaj uslužbencev plinarne. Vodstvo je namreč sklenilo združiti akordno delo in delovne nagrade. Delavci so se energično uprli izvedbi te «ideje».

Ženski obrtni tečaj v Trstu

V prvi polovici oktobra se prične z rednim poukom triletni zasebni tečaj za žensko domačo obrt v Trstu, ki ga je ustanovila Slovensko-hrvatska prosvetna zveza. Tako bo letos ta tečaj že drugo leto pripomogel, da se bodo v njem vzgojile mlade slovenske obrtnice, ki bodo s svojim strokovnim znanjem obogatile te vrste stroke.

Tečaj je namenjen učenkam, ki so dovršile 14 leto in popolno ljudsko šolo ali kakršno koli obrtno šolo (avviamento) ter imajo veselje do obrti. Tečaj ima štiri oddelke, in sicer oddelek za šivanje, vezenje, klekljanje in pletenje. Poleg popolnega znanja obrti si bodo učenke pridobile tudi izobrazbo, ki odgovarja nižji srednji šoli.

V letošnjem letu bo sprejetih v prvi letnik v vsak oddelek le 10 učenk, ker bi za večje število ne mogli jamčiti tako popolne praktične strokovne izobrazbe.

Vpisovanje bo od ponedeljka 27. septembra do sobote 2. oktobra 1948 od 10 do 12 v prostorih Vicolo Ospedale Militare 2, soba št. 15. Vpisati se morajo tudi vse tiste, ki so dovršile prvi razred in bodo tečaj nadaljevale.

Slovenski triletni zasebni tečaj za žensko obrt je v preteklem šolskem letu dokazal na svojih treh razstavah, da je znanje, ki so si ga pridobile gojenke, v resnici vsestransko in dobro, saj je zlasti zadnja razstava žela vsesplošno priznanje.

Ker je število učenk omejeno, pohitite z vpisi.

Dva meseca ječe za 20 galonov izmaknjenega bencina

Včeraj zjutraj se je pred višjim zavezniškim sodiščem zagovarjal Peter R. Obtožen je bil, da je kot šofer v vojašnici v Rojanu izmaknil 15 galonov bencina. Na zapisniku izjav, ki jih je dal na policiji, je razvidno, da je šofiral avto Dodge. Ko je opazil, da avto porabi preveč bencina zaradi neke pokvare, je izmenjal pokvarjeni del z novim. Ker ni imel preveč denarja je v treh obrokih prodal onih dvajset galonov bencina, ki so mu ostale, odkar je popravil avto.

Med procesom je obtoženec zanikal to, kar je povedal na policiji trdeč, da je dal te izjave, ker so mu obljubljali vse mogoče olajšave. Prav tako je odvetnik Annoscia podpiral obtoženčeva opravičila. Toda vse je bilo zaman, kapitan Leaning je moža obsodil na dva meseca ječe.

Prometna nezgoda brez žrtev

Manjša prometna nezgoda, ki se je zgodila včeraj popoldne pri vhodu v ulico Timeus, ni zahtevala nobenih človeških žrtev. Pač pa sta se hudo zdelala oba poltovorna avtomobilčka, ki sta se zaletela. Prvega je šofiral Duhkovič Štefan s trga Č. Alberto 9, drugega pa, ki je last Rdečega križa, Ksikovič Mario.

KOLEDAR

Petek 24. septembra
Marija, Radivoj
Sonce vzhaja ob 6.53, zahaja ob 18.59. Dolžina dneva 12.06. Luna vzhaja ob 21.43, zahaja ob 13.18.

Jutri 25. septembra
Uroš, Planja

SPOMINSKI DNEVI

1892 je umrl znani ruski pisatelj in revolucionar A. N. Radiščev. Rodil se je leta 1794.

ENOTNI SINDIKATI

Prevozniška stroka. V petek 24. t. m. ob 18 se bo sestal upravni svet na sedežu.

Mornarji. Vsi zaupniki se sestanejo nocoj ob 18.30 na sedežu strokovne zveze.

VABIMO VSE KOLONE IN POLOVINARJE TRZASKEGA OZEMLJA NA VAŽEN SESTANEK, KI BO V NEDELJO 26. T. M. OB 9 DOPOLDNE V PROSTORIH ES V ULICI IMBRIANI 5, I. NADSTR. ZARADI IZREDNE VAŽNOSTI SESTANKA, NA KATEREM BO OBRAVNAVA O POLOVINARSKI POGODBI IN POGAJANJU Z VELEPOSESTNIKI, NAJ SE SESTANKA PRAV GOTOVO UDELEŽE VSI PRIZADETI.

ŠOLSTVO

VPISOVANJE V SLOVENSKI TRILETNI ZASEBNI TECAJ ZA ZENSKO DOMACO OBRT V TRSTU bo od ponedeljka 27. septembra do sobote 2. oktobra 1948 od 10 do 12 v prostorih Vicolo Ospedale Militare št. 2, soba 15.

Vpisovanje v slovensko šolo pri Sv. Ivanu se vrši dnevno od 8 - 12 v drugem nadstropju šolskega poslopja za cerkvijo. Vpisovanje se zaključi 25. septembra.

Vpisovanje v slovenski otroški vrtec pri Sv. Ivanu se vrši dnevno od 8 - 12 v drugem nadstropju šolskega poslopja za cerkvijo. Vpisovanje se zaključi 25. septembra.

V našem včerajšnjem poročilu o prometni nesreči v Nabrežini smo pomotoma napisali ponesrečenčevo ime Sibilla Frane. Pravilno ime je Sibelja Frane. Vzrok pomote je, ker je bilo napačno napisano ime na policijskem po-

PROSVETNA DRUŠTVA

PROSVETNO DRUSTVO Z OPCIN uprizori v nedeljo 26. t. m. v Boljuncu narodno igro v treh dejanjih «Miklova Zala». Sodeluje orkester, pevski zbor in balet. Igra je žela na Opčinah velik uspeh in je bila že 7krat uprizorjena. Predstava bo na prostem.

ŠTUDIJ 8 - MESEČNEGA DELOVNEGA NAČRTA

ZA TRZASKA PROSV. DRUSTVA

SHPZ vabi zastopnike prosvetnih društev iz Trsta, da se gotovo udeleže konference, ki bo v nedeljo 26. septembra ob 9 dopoldne v Largo Panfili 1-III.

RADIO

7.29. Otvoritev. 7.30. Koledar. 7.35. Jutranja glasba. 7.45. Napoved časa - poročila. 11.29. Otvoritev. 11.30. Reproducirana glasba. 12.00. Sodobna Anglija. 12.10. Lahka solistična glasba. 12.45. Napoved časa - poročila. 13.00. Glasba po želji. 13.40. Violinski virtuozi. 14.00. Poročila. 14.15. Dnevni pregled tiska. 14.28. Citanje sporeda. 17.29. Otvoritev. 17.30. Plesna glasba. 18.00. Naša povest. 18.15. Operna glasba. 19.00. Tehnika in gospodarstvo. 19.15. Pojejo Fantje s Krasa. 19.45. Napoved časa - poročila. 20.00. Klavirski koncert Damijane Bratuževe. 20.20. Glasbena medigra. 20.30. Tržaški kulturni razgledi. 20.45. Ritmična glasba. 21.00. Mojstri besede. 21.30. Operetna glasba.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

PREDSEZONA

DANES 24. t. m. ob 20.30 gostovanje v Domu kulture v SKEDNJU z igro

MIŠKA KRANJCA:

„Pot do zločina"

Prodaja vstopnic pri blagajni Doma kulture.

V SOBOTO 25. t. m. ob 20.30 gostovanje v Prosvetnem domu na OPCINAH z igro

JURČIČA-DELAKA:

„Deseti brat"

V NEDELJO 26. t. m. ob 18 gostovanje v prosvetnem društvu na PROSEKU z Molièrovo igro

„Skopuh"

IZLETI

Planinsko društvo v Trstu priredi v nedeljo 10. oktobra t. l. izlet na Nanos in v Predjamo. Odhod ob 6 iz ul. F. Severo. Vpisovanje v ul. F. Filzi 10 - I in v čevljarni Gec, v Rojanu na trgu Tra i Rivi 3 do konca t. m.

KINO

ROSSETTI. 16: «Zakon je zasebna reč», L. Turner, J. Hodiak.
FENICE. 16: «Dnevnik sobarice», P. Goddard, B. Meredith.
FILODRAMMATICO. 15.30, 17.40, 19.50, 22: «Bele Doverske čeri», I. Dunne, A. Marshall, Van Johson.
ITALIA. 16: «Ljubljeni sovražnik», M. Oberon, B. Aerne. Prod. Samuel Goldwin.
ALABARDA. 14: «Pohod šeststotih», E. Flynn, O. De Havilland.
IMPERO. 16: «Dober večer, ljuba», B. Breen. Izven programa barvan W. Disneyev film «Praznične morske deklice».
MASSIMO. 16: «Veseli brodarji», Gianni in Pinotto.
VIALE. 16: «Nevarna vdova», Gianni in Pinotto.
GARIBALDI. Zaprto.
NOVO CINE. 16: «Pozabljeni», Joe Mac Crea, Veronika Lake.
CINE DEL MARE. «Dakota», J. Wayne.
ODEN. 16: «Krvave arene», barvan velefilm, T. Power, L. Darnell, R. Hayworth.
I. Bergman.
IDEALE. 15: «Kri in arena», barvan velefilm.
MARCONI. 16: «Duše v zrcalu», F. Tone, J. Bennet.
ARMONIA. «Allahovo znamenje», D. Darrieux, I. Murat.
AZZURRO. «Kri in arena», barvan velefilm.
RADIO. 16: «Vrni se v Sorrento», G. Bechi.
ADUA. 15.30: «Jaz sem zločinec», detektivski film.
VITTORIA. 16: «Polžaste stopnice», L. Mc. Guile. Napeto!
VENEZIA. 16: «Montecassinsko sonce», F. Giachetti.
STADIO. 20.30: «Sin grofa Montecrista».

MALI OGLASI

SAMSKO SOBO prodam. Sv. Ivan 640, vrata 9; nove hiše za cerkvijo.

GROZEČA STAVKA

Položaj državnih in poldržavnih uslužbencev

Jutri javno zborovanje v Gorici

GORICA

V vrstah državnih in poldržavnih uslužbencev v vsej Italiji se je pričelo gibanje, ki se zna po vseh videzih preiti v stavko, ako ne bodo ugodili upravičenim zahtevam te kategorije javnih delavcev po zboljšanju življenjskih pogojev.

V vseh mestih in upravnih središčih so te dni v teku javna zborovanja in tak shod je napovedan za jutri 25. t. m. popoldne tudi v Gorici. Državnim in poldržavnim uslužbencem, uradnikom, učiteljem, železničarjem poštnim uradnikom in nameščencem, bolniškemu osebju in vsem nameščencem javnih ustanov bo govoril glavni tajnik Splošne konfederacije dela (C.G.I.L.) poslanec Fernando Santi.

Glavna konfederacija dela je izdala te dni poseben proglas o tem gibanju. V njem je rečeno, da večina javnih uslužbencev ne more zadostiti niti najnujnejšim potrebam za življenje svojih družin. Skupni prejemki, to se pravi, plača z dokladami vred, od mnogih ne znaša niti 20.000 lir. V mnogih primerih pa ne dosežejo 35.000 lir plače niti funkcionarji na odgovornih in vodilnih mestih. Glede na takšne razmere, ki so nedostojne, materialno in moralno neznosne za človeka naše dobe, je sindikalno vodstvo predložilo vladi svoje zahteve in pogoje ter predpostavilo, da želi na miren način razčistiti položaj, brez stavk in nemirov. A vse to ni do sedaj prav nič pomagalo. Vlada vztraja na svojem odklonilnem stališču in njeno očitno nerazumevanje do potreb prizadetih vzbuja čedalje večji odpor. Stavka je že skoro neizogibna. Zakaj neki naj baš državni uradnik prenaša pogubne posledice vojne in zlo gospodarske krize, ki jo on težko občuti na stalnem dviganju cen.

Glavna konfederacija dela — pravi dalje proglas — ne bo odstopila od svojih zahtev, dokler ne bo doseženo stvarno izboljšanje delovnih pogojev vseh prizadetih. Potrebno pa je, da v teh odločujočih trenutkih, ko se bije boj za kruh, vsi še enkrat potrdijo moč svoje edine sindikalne organizacije, slogo in enotnost v veliki družini Glavne konfederacije dela. V slogi in enotnem nastopu jim je uspeh zagotovljen, saj jih na njih poti spremljajo in v njihovem boju podpirajo vsi delovni ljudje.

Na jutrišnjem zborovanju v Gorici nam bo glavni tajnik velike sindikalne organizacije z živo besedo bolj obširno orisal pravi položaj stotisočev državnih uslužbencev in pomen njih splošnega gibanja.

Aretacije jugoslovanskih državljanov

Goriška policija je pridržala, dokler ne razčisti njunega primera, 65-letnega Cirila Subana iz Ajdovščine in 53-letnega Mirka Kravosa iz Skrilj pri Ajdovščini, tu bivajoča pri Mariji Rojčevi v ul. Baiamonti št. 1. Imenovana baje nista imela dovoljenja za začasno bivanje v Italiji in poleg tega nista mogla zadostno dokazati svojega položaja jugoslovanskih državljanov.

Prejšnjo noč so organi javne varnosti pridržali še dve osebi: 20-letnega Jožefa Grabisa, rojenega v Sempetru, in 25-letnega Vladimirja Koncuta, rojenega v Gorici, ker sta prišla ilegalno čez mejo. Ko ju je policija prišla iskat na dom Koncutove sestre, sta se hotela oba izogniti aretaciji in skusala zbežati čez streho, a jima ni uspelo. Zdaj sta v preiskavi.

Sv. Antona je okradel

Zaradi tatvine v cerkvi je bil aretiran 25-letni mehanik Vedasto Gardellino iz Ferrare. Zasačili so ga, ko je v cerkvi sv. Ignacija na Travniku trosil v svoj žep miloščino, ki so jo verniki dali v predalček pod kipom sv. Antona. To se je zgodilo kar ob belem dnevu v sredo okoli 15.30.

KINO

VERDI, 17: «Povratek dr. X». H. Bogart.
VITTORIA, 17: «Buffalo Bill», barvni film, J. Mac Crea.
CENTRALE. 17: «Kajnov pečat» O. Postvam.
MODERNO, 17: «Jazz blazni», F. Aster in P. Goddard.
EDEN. 17: «Mi smo stebri», S. Laurel in O. Hardy.

VOZNI RED NA GORISKEM KOLODVORU

PRIHODI:

Iz TRSTA: 6.10, 8.07 (iz Ronk ukinjen ob nedeljah), 8.46, 13.03, 14.09, 16.54, 18.34, 21.09.

Iz VIDMA: 6.13, 7.25, 9.47, 13.49 (ukinjen ob sobotah), 14.49 (samo ob sobotah), 18.45, 21.12, 23.36.

ODHODI:

Za TRST: 6.16, 7.29, 9.50, 13.53 (ukinjen ob sobotah), 14.52 (samo ob sobotah), 16.40 (za Ronk, ukinjen ob nedeljah), 18.47, 21.30, 23.40.

Za VIDEM: 6.25, 8.49, 13.06, 16.57, 18.37, 21.14.

Poziv staršem

Ravnateljstvo slovenskih srednjih šol v Gorici opozarja starše srednješolskih dijakov, da morajo svoje otroke vpisati v šolo najkasneje do konca tega meseca, ker se naknadno ne bo več vpisovalo.

Tudi oni dijaki, ki so že posečali srednjo šolo in so preteklo šolsko leto dovršili z uspehom, morajo svoj vpis za novo šolsko leto prijaviti do tega časa. Obenem ravnatelistvo priporoča vsem, naj ne čakajo zadnjega dne, da ne bo tajništvo preobloženo z delom.

Delitev tkanin in volne

Včeraj se je pričela v nekaterih mestnih trgovinah razprodaja Unrrinih tkanin in volne, in sicer pri sledečih trgovcih: Cooperativa del Lavoro, ul. Mazzini; Martellani & Zitter na Verdijevem korzu 29; tvrdka Venuti, Verdijev korzo 19; tvrdka Massi, Verdijev korzo 18. V glavnem gre za moško blago, predvsem sukno po 1800 lir m. Blago je treba dvigniti v trgovini, kjer so se posamezniki vpisali, ne glede na to, ali so si že prej izbrali vzorec.

Premog za šole, bolnice in državne upravne urade

Pokrajinski urad za industrijo in trgovino v Gorici sporoča, da bodo po nalogu ministrstva razdelili nekaj premoga za zimsko gretje med naslednje ustanove: uradi državne uprave javnih ustanov razen bank: državne in občinske šole (otroški vrtci, osnovne in nadaljevalne šole, zavodi itd.), ki jih podpira država: zdravstvene ustanove (bolnice, klinike, umobolnice, sanatorijі, ambulatorijі itd.), ki jih vzdržuje država ali kaka javna ustanova.

Prizadeti morajo dokazati, da njih ogrevalne naprave res nujno potrebujejo iz inozemstva uvožen premog. Zato morajo še ta mesec predložiti gori omenjenemu uradu zadevno prošnjo s priloženimi izkazili.

PRESKRBA

DELITEV RIZA

Prehranjevalni urad v Gorici sporoča, da se prične danes 24. septembra delitev 1 kg riža po 113 lir vsem potrošnikom v mestu in pokrajini. Riž naj dvignejo potrošniki do 15. oktobra na odrezke od štev. 6 do 15 tekoče živilske nakaznice.

MESECNI VPIS ZA KRUH IN ZAKUHO

Goriški Sepral opozarja vse potrošnike, da je treba tudi ta mesec, kakor po navadi, vpisati živilske nakaznice za kruh in zakuho in sicer do 30. septembra. Trgovci in peki pa morajo vpisane odrezke oddati pokrajinskemu prehranjevalnemu uradu, najkasneje do 4. oktobra. Odrezke je treba ločiti po starosti potrošnikov in jih razporediti po tekoči številki, ki je posebej označena na vsakem odrezku.

V nedeljo vsi v Sovodnje!

GORICA

V nedeljo 26. septembra se bomo zbrali v prelepih Sovodnjah, kjer bo mladina pokazala svoje športne zmožnosti in kjer nam bodo naši pevski zbori zapeli ubrane slovenske pesmi. Delo na športnem igrišču zelo hitro napreduje in bo do sobote vse pripravljeno. Tudi oder, kjer bodo nastopali pevski zbori in kjer se bodo baletke zavrtele, že stoji in čaka nedelje. Ako bomo imeli tudi lepo vreme, bodo Sovodnje v nedeljo res praznično razpoložene kakor malokdaj.

Spored «Ljudskega tabora»: Ob 9. uri se prično tekme v balincanju (dvojice). Ob 14. uri se začno vse vrste tekem kakor brzotek na 100 m za moške, na 60 m za ženske in na 60 m za najmlajše: skoki v višino in daljavo za moške in ženske; met krogle, moški in ženske; tek čez drn in strn; vlečenje vrvi.

Ob 15.30 kolesarska tekma na progi Sovodnje - Doberdob - Jamlje - Standrež - Sovodnje. Ob 16.30 koncert pevskih zborov in balet. Koncertu sledi ljudsko rajanje in ples.

Tat pod ključem

Aretiran je bil 49-letni Franc Furlani pok. Ambroža iz ul. Cocevia 7, ker je obtožen tatvine in je sodna oblast izdala proti njemu tiralico.

Nevarnosti elektrike in - polente

S krožnikom ajdove polente se je včeraj zastrupila 71-letna Eliza Klauzer iz ul. Morelli 27. Napadel jo je krč v trebuhu in svojci so morali poklicati avto Zelenega križa, ki je ženico odpeljal v bolnico pri Rdeči hiši. Zdravniki so jo rešili vsake nevarnosti.

V bolnico Brigata Pavia so včeraj sprejeli 32-letnega delavca Franca Ussa iz Ločnika. Ponesrečil se je pri električnih napravah, ki jih uporabljajo pri gradnji ljudskih hiš v Ločniku, kjer je zaposlen.

Vpisovanje v Enoletno gospodarsko šolo v Kopru

V tem šolskem letu bo v Kopru otvorjena Enoletna gospodarska šola, ki se bo razširila na triletni gospodarski tehnikum. Pravico do vpisa imajo absolventi nižje srednje šole (gimnazije, avviam.). Šola bo imela svoj internat.

Vse informacije daje prosvetni oddelek Istrskega okrožnega ljudskega odbora v Kopru.

Načelnik prosvete

Košarkarski turnir v Istri

Na zadnjem sestanku košarkarjev ZDTV za Istro je bilo sklenjeno, da se bo v nedeljo 26. t. m. začel ženski turnir v košarki, ki bo nosil naslov «Turnir za pokal Gandusio».

Vsako društvo, ki bo hotelo sodelovati na turnirju, bo vložilo prošnjo in plačalo 200 lir. Potne stroške pri tekmah bo krilo društvo.

Nato bo poslalo račun ZDTV v Kopru, ki bo ta denar vrnila.

Spored turnirja je sledeč: V nedeljo 26. t. m. v Kopru od 16 do 17 Meduza: Izola. Od 15 do 16 Aurora:Piran. 3.10. v Piranu od 15 do 16 Novi grad : Meduza, od 16 do 17 Izola:Piran. 10.10. v. Novem gradu od 15 do 16 Novi grad : Aurora, od 16 do 17 Meduza: Piran. 17.10 v Kopru od 15 do 16 Meduza: Aurora od 16 do 17 Novi grad:Izola. V Izoli 24.10. od 15 do 16 Novi grad: Piran, od 16 do 17 Aurora:Izola.

Jezikava in nasilna ženska

bo morala zaradi prevroče krvi dva tedna sedeti na hladnem

ISTRA

Dne 13. t. m. je prišla v Koper P. L. iz Trsta, da odda na koprskem poštnem uradu paket za Jugoslavijo. Na pošti ji seveda ni dišalo, da bi se postavila v vrsto, kakor je prišla, marveč je hotela kratko malo preskočiti številne druge stranke. Proti njenemu postopanju je ugovarjalo na desetine žen in mož, ki so mirno čakali v dolgi vrsti, da oddajo na pošto svoj zavitek. Pri tem so P. L. prigovarjali, naj bo vendar dostojna ter gre na konec vrste. P. L. se je pri tem razburila in pričela na ves glas kričati: «ignoranti, stupidi, cretini, va in malora, qui si parla soltanto l'italiano».

To še ni bilo dovolj. P. L. je na pomirjevalne besede prisotnih, naj vendar ne kriči in žali, ko nima prav, še neki S. M., ki ji ni pustila, da bi jo v vrsti prehitela, grozila z besedami, da ji bo že plačala z brcami, čim pridejo na tržaško stran. Vsakdo od prisotnih je mislil, da je ta grožnja samo plod trenutnega živčnega napada P. L., toda imenovana je spremenila svoje besede kmalu nato v dejanja.

S. M. se je vračala mirno v avtobusu skozi Skofije proti Trstu. Vozilo je bilo natrpano potnikov, ko jo je «Pri orehu» iznenada napadla neka sopotnica. Medtem ko je ta na ves glas kričala «sedaj, ko smo na naši zemlji, ti jih bom pa dala», je napadalka najprej večkrat oklofutala S. M., nato jo prijela za lase in jo vrgla